

1921 оной
декабрин
21-нээ гарана

Эхэ найхан чытагаа эд хамта мандуулаа?

БУРЯД УНЭН

Бүгдэд ардий газетэ

1994
АВГУСТ
17
Намарай түрүү
хара бншэн бара
нарын 10
СРЕДА
Гарагай 4
№ 157 (18999)
Газетын сан
вахлай 10 түг.
Хэлсээтэ сэн.

Адууна малда—элбэг тэжээл

ШАНГАДХАХА САГ ЕРЭЭ

ХУДӨӨ АЖАХЫН ШЭНЖЭЛЭЛ

Ургамалыг ажил эрхилэлтгэн таагнаха абажа толилдобди. Байгша ёной августын 12-ой мэдээгээр бүхы аймагуудта хамта дээрээ 71,3 мянган гектар сабиалангай ногоон сабиагаад, бүхылдөө 52.293 тонно үбһэн хүрлэгдөөд байна. Нёдондой тус усынхитой сасуулхда, оройдоол 20 гаран тунноор ехэ үбһэн абтаха. Харин бүхылдөө абтаха ёһотой үбһэнэй зургаанайшы нэгэ хубида хүрэнэгүй. Худөө ажахын министрствынхидэй багсаанай ёһоор энэ жэлдэ республика соо адагынь 324.937 тонно үбһэ бэлэххээ арга бни. Олонхи нотагуудта энэ жэлдэ хэерын ногооной ургаса муу бэшэ ха юм.

Тингэбэшье динлэнхи олон аймагуудта сабиалангайны оройдоол 13—19 процентын ногоон сабиагаад байна. Республик соо бни байна 413,7 мянган гектар сабиалангай оройдоол 17 процентын сабиагаад. Имагад Набанскын аймагай ажахынуд сабиалангайгаа 43 процентын ногоо сабиаад абахаар хараалагданан 18,4 мянга шахуу тонно үбһэнэйгөө тэн хахадые абаа. Загарайн аймаг бүхы сабиалангайгаа — 37, Хэжэнгийн аймаг — 30, Баргажанай аймаг — 25 процентые сабишаа.

Зэдын, Кабанскын, Хлагтын, Мухар-Шабэной аймагуудта бөшөн сенаж даража эхилээдүй. Энэ жэлдэ республика соо адагынь 314,6 мянган тонно сенаж даража арга бни. Тэрэхлэн олонхи аймагуудай ажахынуд ситос дагажа эхилхээр ларангауй. Байгша ондо эгээл доогуур абахада 550 гаран мянган тонно ситос нөөсэлдэхэ ёһотой.

Даб дээрэ республик соо байнан 393475 услово толгой малда хамта 36.605 тонно тэжээлэй еднийц үбһэ хоол нөөсэлдөөд байна гэжэ гү, али тэрэнь мал бүхэндэ оройдоол 1 центнер хүртэнэ. Кабанскын аймагта малай услово толгой бүхэндэ—4 центнер, Хэжэнгийн, Тарбагатайн аймагта—2-2 центнер бэлэххэдэ.

Эдэ бүгдэлдөө харахада, малай тэжээл нөөсэлжэ абаха худэлмэри бүхы дээрэ бирагуйгөөр ажуулагдана гэжэ хэлэхээр. Эндэ олон шалтагаан бни ааб даа.

Нэгдэхээр, экономическа талаараа хүшэр хүндэ байдалда ороһон, хоолол мунгэ зөөрөөр дуталдажа байһан худэлмэри ажахынуд тэжээл бэлэххэдэ дээрэ хэрэгжээ машина техникэдээ хүсэлт хүжээ цынган түлшия, тоһодолтын хэрэгсэл, заһабарилгын запас зүйл гэхэ мэтыя саг соонь худалдажа абаха аргагүйдэнэ.

Хойрдожор, һүүлэй үедэ ходо орожо байһан хура бооро илангаа үбһэ хурялгыя ехээр наатуула. Мүн зарим газарта хэерын сабиалангай ногооной, таримал ургамалнуудайшы ургаса хая болодо муу байжа, биратай ехэ тэжээл абтангауй.

Тингэ алашыя худөлгөйлнэй ажахынуд эдэ үдэрүүдтэ нарагай сэлмэг байһан үедэ, саашааашье тэжээл бэлэххэлгээд хүдэлмэриэ өмд шангадхаха эрэгтэй. Саг ошонол байнашуу.

Космонавтнуудай, астронавтнуудай уласхоорондын X конгресс

БАЙГАЛ ДАЛАЙЕ АРШАЛАН ХАМГААЛХА

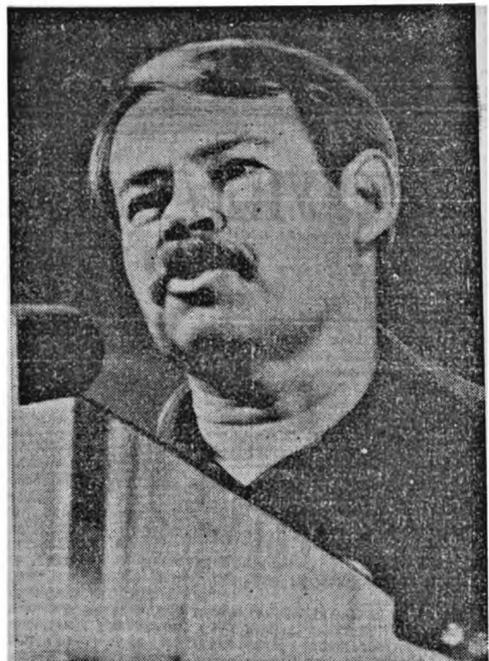
Эрхүүгэй эрдэмтэдэй зүгнөө үгэ хэлһэн Г. А. Жеребцов ингэжэ амаршалаа: — «Хүндэтэ манай айшлад, конгрессей зүбшэн хэлсэхэ гол хэмжээнүүдэй дунда байгаалин баллиг аршалан хамгаалха, номин тунгалаг Байгал далае арюун сээр байлгах тухай асуудалы оруулагдаһанда бидээр, Сибириин ажагшад үндэр сэгнэлтэ үгэнэбди. Энэ асуудала зүбшэн хэлсэхэдэ, байгаали хамгаалха гүрэнэй хуули, мүн Байгал далайн баллигуудые ашгтайгаар хэрэгжээ тухай зуули баталан абтаа һаа, бултадаа байлсаха, урмашаха һэмди. Юуб гэхэдэ, һүүлэй үедэ оршон тойронхи байгаали хамгаалга гэжэ хэлсэхэдэ ондоо ямаршы хэмжээн абтангауй, хараалагдангауй бишу. Энэ талаар Улаан-Удэ хотын мүн республикын ажилшад ехэ хэмжээ ажуула хараалдаг. Эмхидхэдэ гээшэ», — гээд үгээсэ түгэсэнэ.

Удаан географин эрдэмт доктор, профессор В. Е. Видуловай «Байгал далай бүхы дэлхэйн угай баллигэй хүшөө» дэтингэ-космонавт, Москвагай геодезини ба картографини гүрэнэй университетэй ректор В. П. Санниыхай «Арадай ажахын асуудалнуудые шиндхэхэ хэрэгтэ замбуулинаар ниндэлгын дүнгүүдые зүбөөр хэрэгжээ конгрессэ хабаадагшад хонирхон шагнаба.

Хэдэхэн минутын туршада забарлал хэлһэнй удаа Буриад Республикын эрдэмтэд хонирхолтой, һайншы элдхэлнүүдые хэжэ, холоноор ерһэн айшладаа ехэтэ урмашуулаа. Элдхэлнүүдые хэд хэб гэхэдэ, түүхын эрдэмт доктор, профессор Г. Л. Санжиев — «Буриадууд урдань ба мүнөө үедэ», философин эрдэмтэй доктор, Байгалай уласхоорондын жасын президент В. В. Мантатоб — «Байгал шадарай хамгаалха, номин тунгалаг байлгыя тогууритайгаар Байгал далае арюун сээр байлгах тухай асуудалы оруулагдаһанда бидээр, Сибириин ажагшад үндэр сэгнэлтэ үгэнэбди. Энэ асуудала зүбшэн хэлсэхэдэ, байгаали хамгаалха гүрэнэй хуули, мүн Байгал далайн баллигуудые ашгтайгаар хэрэгжээ тухай зуули баталан абтаа һаа, бултадаа байлсаха, урмашаха һэмди. Юуб гэхэдэ, һүүлэй үедэ оршон тойронхи байгаали хамгаалга гэжэ хэлсэхэдэ ондоо ямаршы хэмжээн абтангауй, хараалагдангауй бишу. Энэ талаар Улаан-Удэ хотын мүн республикын ажилшад ехэ хэмжээ ажуула хараалдаг. Эмхидхэдэ гээшэ», — гээд үгээсэ түгэсэнэ.

Удаан географин эрдэмт доктор, профессор В. Е. Видуловай «Байгал далай бүхы дэлхэйн угай баллигэй хүшөө» дэтингэ-космонавт, Москвагай геодезини ба картографини гүрэнэй университетэй ректор В. П. Санниыхай «Арадай ажахын асуудалнуудые шиндхэхэ хэрэгтэ замбуулинаар ниндэлгын дүнгүүдые зүбөөр хэрэгжээ конгрессэ хабаадагшад хонирхон шагнаба.

Хэдэхэн минутын туршада забарлал хэлһэнй удаа Буриад Республикын эрдэмтэд хонирхолтой, һайншы элдхэлнүүдые хэжэ, холоноор ерһэн айшладаа ехэтэ урмашуулаа. Элдхэлнүүдые хэд хэб гэхэдэ, түүхын эрдэмт доктор, профессор Г. Л. Санжиев — «Буриадууд урдань ба мүнөө үедэ», философин эрдэмтэй доктор, Байгалай уласхоорондын жасын президент В. В. Мантатоб — «Байгал шадарай хамгаалха, номин тунгалаг байлгыя тогууритайгаар Байгал далае арюун сээр байлгах тухай асуудалы оруулагдаһанда бидээр, Сибириин ажагшад үндэр сэгнэлтэ үгэнэбди. Энэ асуудала зүбшэн хэлсэхэдэ, байгаали хамгаалха гүрэнэй хуули, мүн Байгал далайн баллигуудые ашгтайгаар хэрэгжээ тухай зуули баталан абтаа һаа, бултадаа байлсаха, урмашаха һэмди. Юуб гэхэдэ, һүүлэй үедэ оршон тойронхи байгаали хамгаалга гэжэ хэлсэхэдэ ондоо ямаршы хэмжээн абтангауй, хараалагдангауй бишу. Энэ талаар Улаан-Удэ хотын мүн республикын ажилшад ехэ хэмжээ ажуула хараалдаг. Эмхидхэдэ гээшэ», — гээд үгээсэ түгэсэнэ.

РЕСПУБЛИКЫН АЖАХЫНУУДА МАЛА ТЭЖЭЭЛЭЙ ХЭР

1994 оной августын 12-ой МЭДЭЭН (Тэжээлэй нөөсэлдэгдэниинь тонноор)

Убһэнэй абта-а хэһотойнь	Убһэнэй абтаад байһаншьянь	Сенаж	Сялос
15.867	3496	—	—
9.632	940	—	—
18.624	1651	—	5760
43.696	3583	4242	—
18.588	2805	—	100
14.018	4550	—	—
17.524	1656	—	550
10.563	2101	—	170
18.398	8005	3459	31.238
11.973	3004	—	100
24.907	1923	—	—
25.409	440	780	32
25.659	4200	100	8500
3.889	82	—	—
5.439	1277	—	2644
1.260	123	—	—
17.364	2018	—	—
10.660	3995	—	2550
11.357	1939	—	2950
20.530	3503	—	1350
324.937	52.293	8581	55.986

ЗАВОДОЙ 60 ЖЭЛЭЙ ОЙ

Һалхан үнгэрһэн оройной түмэр самшалай һайндэрнэй түрээ заводой хүдэлмэри шэд ажалайгаа дүнгүүдые сөгсөлбө. Товарна продукци гаргах тусбоо 92,9 процентэй дүрүгдэн, продукци худалдаха даабарна 105,6 процентээр бэлдүүлһэн байна. Тингэбэшье һаа, нёдондоо ижлэнхитэй жэһэбэл, үйлдэриин хэмжээн нилээд доошолжо, завод 2,9 миллиард түхэрнэй продукци дутуугаар үйлдэрилоо.

Мүнөө үедэ заводто шэнэ түхэлэй продукци үйлдэриилжэ байхыи. Токоспренинүүд бүтээгдэнэ. ВЛ-85 түхэлэй электровоз, агаар һарюусүүдлэг түхээрэлгэтэй патонууд заһабарилгана, бүтээгдэнэ. Үргэн хэрэглэм «Ян» продукци үйлдэриилэн гаргалтада мүн лэ анхарал хандуулагдана.

Заводой захиргаан хүдэлмэришадые, пенсионерүүдые, инвалидуудые социальна талаанаан хамгаалха хэрэгтэ горитой анхарала хандуулдаг юм. Байгша ондо социальна-экономическа асуудалнуудые шиндхэлгэдэ 0,4 миллиард түхэрнэй гаргашалагдаа. Предириинтнн хүдэлмэришад буюн пенсионерүүдэй һуудал байдалые хангаха худэлмэридо саашааашье ехэ анхарал хандуулагдана.

Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын заводой директор, Буриад Республикын Арадай Хуралай депутат А. С. Кореенев түрүү предриятингээ 60 жэлэй ойн байрар засдогжөөд бүхы хүдэлмэришадые халуунаар амаршалаад, элүүр энхэ зод жаргалтай лбахыень хүсэбэ.

Энэ байрта ойттой дашарамадуулан, Россия зам харилсаанай министр Г. Фадеев, түмэр замшад болон транспортна барилгашадтай дулдиданги бэшэ профсоюзай ЦН-гай түрүүлэгшэ И. Шинкеевич Улаан-Удын локомотив-вагон заһабарилгын заводой худэлмэришадые халуунаар амаршалан бэшгэ эльгээтэ.

Түмэр замтай транспортнн заһабарилгын үндэһэ һууринсэ хөгжөөхэ, бөхижүүлжэ талаар эдэбхитэй ехэ худэлмэри хэлһэнэйнь, үйлдэриин үндэр үрэ дүнгүүдые гуйлаһанань түлөө хай харилсаанай министрэй захиралгаар ээд шудхаалгын цехэй худэлмэришэн Любовь Сергеевна Гашевада, заводой директорэй орлогшо Виктор Борисович Светоаровта «Россия хүндэтэ түмэр замшан» гээн тэмдэг олгодоо. Министрэй захиралгаар механик-буридуулгын цехэй токар Евгений Николаевич Воробьев, вагон-буридуулгын цехэй худэлмэришэн Раиса Григорьевна Дашининааба һэрнэй һилһэнэй часуудаар шагнаба.

Бүлэг худэлмэришэдтэ, мастернуудта, инженерүүдтэ министрэй байр баясхалан хүргэһэн амаршалгын бэшгүүд, Россия Федерациин Зам харилсаанай министрствын, һалбаринн профсоюзай ЦН-гай дипломууд баруулагдаһэн байна.

В.М. ЖИГИТОВ,

УНШАГТЫ ТАНИЛГАГТЫ

2-дох иоурта, Хонин һүрэгөө хугжоол Р. Эренпрайс: «Зүбшэхэ саг тулаха ерээ», Эрдэмтын бодомжонууд Д. Дамдинов: «Гаршанан монголнууд байһан гү?», В. Баторов: «Адуунда анханһаа дуратай», Аюулай һүүлээр В. Вольский: «Гэмтэйнь нохойн гүлгэн?», Профсоюзай ажабайдал В. Андреев: «Хүдөөдхи хамтын суглаанууд»,

3-дах иоурта, Эрэм һуудалһалай шэнэ шатала Н. Гармасава: «Эрэхэн далайн эрбээхэлдэ» — түгэсхэл, Аглар һайхан Ага ноугата, В.И. Лхаманов: «Баян түүхтэй», Арадийн үлгэр домогууд «Хилгэндэй мэргэн»,

4-дах иоурта, Соёлой һонинууд, Б. Бирбаев: «Гарта эмтэй басаган», Спорт, «Дэлхэйн һонини дээжһээ» — мэдээлнүүдэй суглуула, ри. Уншаа, дуулаа һэн гү?

1994 оной августын 17-ой

Эрдэм нуралсалтай шэнэ шотодо

ЭРБЭГЭРХЭН ДАЛИТАЙ ЭРБЭЭХЭЙДЭЛ

(Хүүгэдэй зохёохы ажал тухай бодомжонууд)

Эд. Эхивний ав- 19-аар дугаарта). ШУБУУН ГАРВАЛТАН

Балнууд тухай материалуудыг олоор харахат. Улэгийн хүүгэдэй уран бэлгэй хамта дээрээ 16 кружогууд хүдэлнэ.

Энэ талаар хургуулинуудай программынгаа хажуугаар бэлгэйтэй ажил ажиллагаа, оюун бэлгэйтэй үхнүүдээ үргэлжлэж байдаггүй байна.

Түүний директор Н. С. Цыбикова тоолон. Манай райондо бүхдөө 28 нуралсалтай эмхи зургаанууд оюун программаар ажиллана.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Энэ жэлэй апрелин 20-ноо майн 18 болотор "Гэсэр" — Түб Азин эрдэнэ зэндэмэнт" газар Гэсэрэй 1000 жэлэй обдо зориулалдан этнографическа конференци хургуулинуудта үнгэргэгдөө.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Хүүгэдэй зохёохы ажалтай түү, тэрний филиалууд мүнөө хүүгэдэй сэрээдүйнэй мэргэжэл шалын олоходо, тухайлаха талар ажал ажуу-лжа эхилээ.

Жэл бүрн майн 18-да бүхэдүйнэй музейн үдэр гэж үнгэргэгдэнэ гэжээ. Дэлхий дээрээ оло мянган музейнүүд бий ха юм. «Мир музей» гэж журиал дэлхийн эхээс сууга гой музейнүүд тухай боддог юм. Дэлхий дээр Российше сууга музейнүүд элн ха юм. Тэдэман Москва, Санкт-Петербург, бэшше эхэ хотонуудта байна хаш.

Тэд сууга музейнүүдэй хүртэшгүй хош байдаг ха юм. Гансал уншаа, сэдхээд ханаал дүүргэж сэг болдог гэжээ ааб даа... Хаала теленизорээр лэ харуулааг.

Буряад Республикын музейнүүд тухай Алын округой, Шотын областин зон байлай хайса мэдэлгүйн гэжээ ааб даа гэжэ ханахаар...

Шотын област соо гурэний музейнүүд Шэтэдэ, Нэршүүдэ, Сретенскэдэ, Агаана бин юм. Мун арадайше музейнүүд йнала бин боложо байгараа, мүнөө дэлгүүрэй үедэ «далниуудэ шингэжэл» байна бшээ аа гү?!

1970-аад онуудай үедэ Шэтэдэ, Нэршүүдэ областин музейнхид сугларжа, ханахан харбайхан, дүй дүршэл тухайлаха хоёрдөлдөө, айдлагдадаг бөлбид. Йнала хэргэ-тэйше, тунатайше байдаг йн. Мүнөө тэрэ онуудай мартагдаа. зүүдэндэ шэнги ханаха юумэгүй.

Харгы замай, байра байдалай, эдэе хоолой сэнгүүд, түлбэрин олитгүйгөөр нэмээд байхада, суглаа нэраада йбаха дурэн үгэ боложо байга бшээ аа гү?..

Тини нотагай музей бин болгохо тухай асуудал 1970 оной февраль гардаа колхоз-нигуудай нитин суглан дээрэ эубин үнгэргэгдэнэ бүрин хайшаагаан юм. Бүүдээрн сугланай шиндхээрн зүблэ-лэй болон районтой түгсдөн-лэй урда табигдажа, бата-лагдан йн. Тингэжэ 1970 оной нон гарда манай Сагаан-Уулын арадай музей нээгдэн байгаа.

Музей нээхэ үедэ колхозой түрүүлгээр Намдаахы Цыденбал, намал дэргээр Гун-зунуов Намсарай, зүблээлэй түрүүлгээр Санжнев Гомбо-цырен гэжнэд хүдэлжэ бай-гаа. Эдээрн оролдотго, тухайлаха баһал эхэ йн. Тингэжэ районтой хүтэлбэрил-лэж байхан Митунгов Димчи, Дамдинов Чимитдоржо гэжнэд дэмжээтэй бага бшээ тү-лөөтэй байгаа.

Музей гэжээ ганса нэгэн хүнэй йнагаашаа бүтээлэг бшээ ха юм. Зуралал болон гэгэтай үхнүүдгүйгөөр мүнэ зорин байгаа йнэ. Имарише музей бүтээхгүй. Тингэжэ манай музей бин болгохоноо Бато-музейн Цыренбал тухай онго-хондоо ханахаар...

Урин зохид зантай, энэ хубуудмай бүхэ мэдээ болдоо ухаан болдоо, уран ба нарин бэлэг шалабарина манай музейтэй холбоон бай-на. Тингэжэ зураган, гоён бүтээхэй хүдэлмэринүүднэй хэтэ мүнхэдөө дурасхаал бо-лохо, зоной сэдхээл баясуу-лан байхаа.

жол, мартагдажал байна. Энэше жэлэй майн 9-дэ газар газарта, нотаг нотагта ондо ондоогоор үнгэрөө ёһотой: эхэ балдхалтэйгээр, дун-дашааарше.

Манайше Моройтын райондо майн 8-да Ага-Хангидла мори урилдаан болоо. Моск-вагай телекомпаниууд хоёр үдэр соо урда жэлнүүдтэ оро-ходоо, нэгэ бага ондоогоор, дэлгэсэйгээр Илалтын үдэр-тэ зориулхан дамжуулануу-

гаран зоной дүрэнүүдэ 6 метр угайта буд дээр нэгдэ-хэн, тонон шарээр зураана, со-ёлой байшангай фойе соо та-биа. Мун дайны үедэ нотаг-та ажалай габьяа харуулан 60 гаран зоной дүр зура-гын музей бол байха. Базар Ринчиногой дайшалга йбуу-гые харуулан 6 зураг ге-ройн булан шэмэгэнэ.

Мун лэ музейнэй хори гаран жэл соо ехэ туха үзүү-лжэ байхан хүн гээт, нотаг-гайманай хургуулин фотозу-лэ нээгдэнэ.

Тини нотагай музей бин болгохо тухай асуудал 1970 оной февраль гардаа колхоз-нигуудай нитин суглан дээрэ эубин үнгэргэгдэнэ бүрин хайшаагаан юм. Бүүдээрн сугланай шиндхээрн зүблэ-лэй болон районтой түгсдөн-лэй урда табигдажа, бата-лагдан йн. Тингэжэ 1970 оной нон гарда манай Сагаан-Уулын арадай музей нээгдэн байгаа.

Музей нээхэ үедэ колхозой түрүүлгээр Намдаахы Цыденбал, намал дэргээр Гун-зунуов Намсарай, зүблээлэй түрүүлгээр Санжнев Гомбо-цырен гэжнэд хүдэлжэ бай-гаа. Эдээрн оролдотго, тухайлаха баһал эхэ йн. Тингэжэ районтой хүтэлбэрил-лэж байхан Митунгов Димчи, Дамдинов Чимитдоржо гэжнэд дэмжээтэй бага бшээ тү-лөөтэй байгаа.

Музей гэжээ ганса нэгэн хүнэй йнагаашаа бүтээлэг бшээ ха юм. Зуралал болон гэгэтай үхнүүдгүйгөөр мүнэ зорин байгаа йнэ. Имарише музей бүтээхгүй. Тингэжэ манай музей бин болгохоноо Бато-музейн Цыренбал тухай онго-хондоо ханахаар...

Урин зохид зантай, энэ хубуудмай бүхэ мэдээ болдоо ухаан болдоо, уран ба нарин бэлэг шалабарина манай музейтэй холбоон бай-на. Тингэжэ зураган, гоён бүтээхэй хүдэлмэринүүднэй хэтэ мүнхэдөө дурасхаал бо-лохо, зоной сэдхээл баясуу-лан байхаа.

Музей нээхэ үедэ колхозой түрүүлгээр Намдаахы Цыденбал, намал дэргээр Гун-зунуов Намсарай, зүблээлэй түрүүлгээр Санжнев Гомбо-цырен гэжнэд хүдэлжэ бай-гаа. Эдээрн оролдотго, тухайлаха баһал эхэ йн. Тингэжэ районтой хүтэлбэрил-лэж байхан Митунгов Димчи, Дамдинов Чимитдоржо гэжнэд дэмжээтэй бага бшээ тү-лөөтэй байгаа.

Урин зохид зантай, энэ хубуудмай бүхэ мэдээ болдоо ухаан болдоо, уран ба нарин бэлэг шалабарина манай музейтэй холбоон бай-на. Тингэжэ зураган, гоён бүтээхэй хүдэлмэринүүднэй хэтэ мүнхэдөө дурасхаал бо-лохо, зоной сэдхээл баясуу-лан байхаа.

6 нэлэлтэнүүд музейн ажал-тайгай хажуугаар гардаа-шгуйгуй, гарахыше ёһотой. Гэхэ зуура, хүшэр хүндэ үгэ сарай болоходо, мун му-табешые ажалда хүшэр бай-га юм. Юундэ гэхэдэ, бамай гаасари зарлигаар түүхын-дэй олон шухала айуундлэ ноуудаал, дарагдаал байгаа. Тини мүнөө элрэн гаржаа.

Мун лэ музейнэй хори гаран жэл соо ехэ туха үзүү-лжэ байхан хүн гээт, нотаг-гайманай хургуулин фотозу-лэ нээгдэнэ.

Манай музей хэблээлэй талаар бага бшээ хүдэлмэри бөлүүдээ. Гээт, 1980 ондо бөлүүдэй 50 жэлэй ойтой да-шарамдуулан, Агын тингра-фиде 500 хэлэг брошюра — дэбтэр хэблүүлэн гаргаабди. 1980 ондо «Советскэ Союзай Герой Базар Ринчино», «Снай-пер Тогон Санжнев» гэжн бүхлүүдээр Шотын тингра-фиде, мянга мянган хэлэгээр гаргуулабди.

Тобон Түгэлдэрэй 1863 ондо бөшөөн, ород хэлн дээрэ оршуулагдан Харн бу-риладтай түүхые («Историци хоринскис бурят»), 1990 ондо Агын тинграфидэ 2 мянган хэлэгээр гаргуулаа, нотаг-нигуудай ондо дамжуулан 16 бага, эхэ талалгалууд өб-өлдө үгэ сагуудай байдал харуулан элдэб янзын экспона-дууд табигдахай.

Музейн шугамаар саашаада 1984—1985 онуудта хэдэ-хээр түбэлгэдэн ажал ба-хэн гэж. Тодорхойлжэ нима: музейн дэбсхэр дээрэ (хашаа соо) лавионин барина, гэндэ 1930—1940-оод онуудта хэ-рээгдэнэ хүдөө анханшын тэхики (морин жатна, сел-лэ, молюсли, анзан, бор-ной гэхэ мэргэжүүд) таби-ла; нотагай ба дэдын тус-хайта болоод нитын эмхи-нүүд, албан зургаануудай дамжэе урлагша абаа хаань (Түгэлдэр Тобоевой 1863 ондо бөшөөн Харн буряадад түү-хан 130 жэлэй ой байр 1933 оной зун үнгэргэгдэб), Сүү-галан байна. Тэрэ тоодо рай-он ба онругтой нотагууднаа, областин районүүд ба Бу-риад республикаана, бусад-областнууд ба хизаарнууд-наа, мун хлын саанаана ер-шын зон оролоо. Тингэжэ н-лгалайманай нэрэ, түүхэ ба хүнүүд хаа-хаангүй мэдээ-болон суглаана гэжээ ааб даа.

Унгерншн үе соо онсо шэн-жэлэгийн гэхэ гү, али бөл-дөлгын, ямар хүдэлмэри хэ-дэб гээт, 1928—1930-аад онуудта Сагаан-Уулын дэ-бсхэр дээрэ ажануулан бүхэ айлуудай тоо бүрид-хэл абтаа; хамтын ажа-лай түүхэ гол түдэб элн болгодоо; 1917—1920 онуудта болон сэрэг дайнай манай нотагта ямар хамаатай байһанин, хаа-гуур, яага үнгрэнинин то-дорруулагдаа.

Илангаа Эсэгэ ороноо хамгаалтын дайнай үдэе зо-риулагдан хэдгэн ажал эхэ. Удаан дайнинаа хойшонхи үе-нүүднэ мүнөө хүртээр боло-жо байхан хурбалтанууд.

Музей нээхэ үедэ колхозой түрүүлгээр Намдаахы Цыденбал, намал дэргээр Гун-зунуов Намсарай, зүблээлэй түрүүлгээр Санжнев Гомбо-цырен гэжнэд хүдэлжэ бай-гаа. Эдээрн оролдотго, тухайлаха баһал эхэ йн. Тингэжэ районтой хүтэлбэрил-лэж байхан Митунгов Димчи, Дамдинов Чимитдоржо гэжнэд дэмжээтэй бага бшээ тү-лөөтэй байгаа.

Музей гэжээ ганса нэгэн хүнэй йнагаашаа бүтээлэг бшээ ха юм. Зуралал болон гэгэтай үхнүүдгүйгөөр мүнэ зорин байгаа йнэ. Имарише музей бүтээхгүй. Тингэжэ манай музей бин болгохоноо Бато-музейн Цыренбал тухай онго-хондоо ханахаар...

Урин зохид зантай, энэ хубуудмай бүхэ мэдээ болдоо ухаан болдоо, уран ба нарин бэлэг шалабарина манай музейтэй холбоон бай-на. Тингэжэ зураган, гоён бүтээхэй хүдэлмэринүүднэй хэтэ мүнхэдөө дурасхаал бо-лохо, зоной сэдхээл баясуу-лан байхаа.

Манай музей хэблээлэй талаар бага бшээ хүдэлмэри бөлүүдээ. Гээт, 1980 ондо бөлүүдэй 50 жэлэй ойтой да-шарамдуулан, Агын тингра-фиде 500 хэлэг брошюра — дэбтэр хэблүүлэн гаргаабди. 1980 ондо «Советскэ Союзай Герой Базар Ринчино», «Снай-пер Тогон Санжнев» гэжн бүхлүүдээр Шотын тингра-фиде, мянга мянган хэлэгээр гаргуулабди.

Тобон Түгэлдэрэй 1863 ондо бөшөөн, ород хэлн дээрэ оршуулагдан Харн бу-риладтай түүхые («Историци хоринскис бурят»), 1990 ондо Агын тинграфидэ 2 мянган хэлэгээр гаргуулаа, нотаг-нигуудай ондо дамжуулан 16 бага, эхэ талалгалууд өб-өлдө үгэ сагуудай байдал харуулан элдэб янзын экспона-дууд табигдахай.

Музейн шугамаар саашаада 1984—1985 онуудта хэдэ-хээр түбэлгэдэн ажал ба-хэн гэж. Тодорхойлжэ нима: музейн дэбсхэр дээрэ (хашаа соо) лавионин барина, гэндэ 1930—1940-оод онуудта хэ-рээгдэнэ хүдөө анханшын тэхики (морин жатна, сел-лэ, молюсли, анзан, бор-ной гэхэ мэргэжүүд) таби-ла; нотагай ба дэдын тус-хайта болоод нитын эмхи-нүүд, албан зургаануудай дамжэе урлагша абаа хаань (Түгэлдэр Тобоевой 1863 ондо бөшөөн Харн буряадад түү-хан 130 жэлэй ой байр 1933 оной зун үнгэргэгдэб), Сүү-галан байна. Тэрэ тоодо рай-он ба онругтой нотагууднаа, областин районүүд ба Бу-риад республикаана, бусад-областнууд ба хизаарнууд-наа, мун хлын саанаана ер-шын зон оролоо. Тингэжэ н-лгалайманай нэрэ, түүхэ ба хүнүүд хаа-хаангүй мэдээ-болон суглаана гэжээ ааб даа.

Унгерншн үе соо онсо шэн-жэлэгийн гэхэ гү, али бөл-дөлгын, ямар хүдэлмэри хэ-дэб гээт, 1928—1930-аад онуудта Сагаан-Уулын дэ-бсхэр дээрэ ажануулан бүхэ айлуудай тоо бүрид-хэл абтаа; хамтын ажа-лай түүхэ гол түдэб элн болгодоо; 1917—1920 онуудта болон сэрэг дайнай манай нотагта ямар хамаатай байһанин, хаа-гуур, яага үнгрэнинин то-дорруулагдаа.

Илангаа Эсэгэ ороноо хамгаалтын дайнай үдэе зо-риулагдан хэдгэн ажал эхэ. Удаан дайнинаа хойшонхи үе-нүүднэ мүнөө хүртээр боло-жо байхан хурбалтанууд.

Музей нээхэ үедэ колхозой түрүүлгээр Намдаахы Цыденбал, намал дэргээр Гун-зунуов Намсарай, зүблээлэй түрүүлгээр Санжнев Гомбо-цырен гэжнэд хүдэлжэ бай-гаа. Эдээрн оролдотго, тухайлаха баһал эхэ йн. Тингэжэ районтой хүтэлбэрил-лэж байхан Митунгов Димчи, Дамдинов Чимитдоржо гэжнэд дэмжээтэй бага бшээ тү-лөөтэй байгаа.

Музей гэжээ ганса нэгэн хүнэй йнагаашаа бүтээлэг бшээ ха юм. Зуралал болон гэгэтай үхнүүдгүйгөөр мүнэ зорин байгаа йнэ. Имарише музей бүтээхгүй. Тингэжэ манай музей бин болгохоноо Бато-музейн Цыренбал тухай онго-хондоо ханахаар...

Урин зохид зантай, энэ хубуудмай бүхэ мэдээ болдоо ухаан болдоо, уран ба нарин бэлэг шалабарина манай музейтэй холбоон бай-на. Тингэжэ зураган, гоён бүтээхэй хүдэлмэринүүднэй хэтэ мүнхэдөө дурасхаал бо-лохо, зоной сэдхээл баясуу-лан байхаа.

Музей нээхэ үедэ колхозой түрүүлгээр Намдаахы Цыденбал, намал дэргээр Гун-зунуов Намсарай, зүблээлэй түрүүлгээр Санжнев Гомбо-цырен гэжнэд хүдэлжэ бай-гаа. Эдээрн оролдотго, тухайлаха баһал эхэ йн. Тингэжэ районтой хүтэлбэрил-лэж байхан Митунгов Димчи, Дамдинов Чимитдоржо гэжнэд дэмжээтэй бага бшээ тү-лөөтэй байгаа.

Урин зохид зантай, энэ хубуудмай бүхэ мэдээ болдоо ухаан болдоо, уран ба нарин бэлэг шалабарина манай музейтэй холбоон бай-на. Тингэжэ зураган, гоён бүтээхэй хүдэлмэринүүднэй хэтэ мүнхэдөө дурасхаал бо-лохо, зоной сэдхээл баясуу-лан байхаа.

КОМСОМОЛЕЦ ГЭНЭН АТОМНА ОНГОСО Д АЯНШАЛГА

Арсдаимнай үлгэр домогууд

ХИЛГЭНДЭЙ МЭРГЭН

«Комсомолец» гэнэн атомна онгосын шэнгэн газартахи радиацине тодоруха зорилготойгоор эрдэм-шнжэлэлгын «Академик Метисна Келдыш» гэнэн судна эльгэгдэб. Шэнжэлэлгын энэ хүдэлмэрид океанай байдалы адаладаг «Семен Дежнев» гэнэн судна хабдааба. Тус экспедициин гэгшүүд шэнгэнэн онгосын реакторай байхан газары тусхай түхээрэлгээр бүхэлхэ хүдэлмэринүүды бэс-лүүлжэ юм.

БАЯН ТҮҮХЭТЭЙ

Болоол байгаа... АРАДАЙ МУЗЕЙН ТҮҮХЭЭЭ 1960-аад онуудай эхээр хургуулида хүдэлжэ байха-даа, нотагай тухай домог, бо-лоо магтаалууды суглуул-даг хамби. Тингэжэ зуураа, Сагаан-Уулада хабаатай түү-хын хуудланууд, архивууд, урданай ба тэрэ уеын ажа-лбайлхана үндэлжэ, мун мэд-лэхэ хүнүүднээ хуража, хоёр-рүлжэ абадаг байгаа. Эдэ бүхэ хүдэлмэри башын ажа-лай хажуугаар ябуулагдадаг йн. Колхозой шэнэ түрүүлг-шн Д. Г. Жамсарон эгэнише мэдэхэдэ, дэмжээ бэлэй.

Тини нотагай музей бин болгохо тухай асуудал 1970 оной февраль гардаа колхоз-нигуудай нитин суглан дээрэ эубин үнгэргэгдэнэ бүрин хайшаагаан юм. Бүүдээрн сугланай шиндхээрн зүблэ-лэй болон районтой түгсдөн-лэй урда табигдажа, бата-лагдан йн. Тингэжэ 1970 оной нон гарда манай Сагаан-Уулын арадай музей нээгдэн байгаа.

Музей нээхэ үедэ колхозой түрүүлгээр Намдаахы Цыденбал, намал дэргээр Гун-зунуов Намсарай, зүблээлэй түрүүлгээр Санжнев Гомбо-цырен гэжнэд хүдэлжэ бай-гаа. Эдээрн оролдотго, тухайлаха баһал эхэ йн. Тингэжэ районтой хүтэлбэрил-лэж байхан Митунгов Димчи, Дамдинов Чимитдоржо гэжнэд дэмжээтэй бага бшээ тү-лөөтэй байгаа.

Музей гэжээ ганса нэгэн хүнэй йнагаашаа бүтээлэг бшээ ха юм. Зуралал болон гэгэтай үхнүүдгүйгөөр мүнэ зорин байгаа йнэ. Имарише музей бүтээхгүй. Тингэжэ манай музей бин болгохоноо Бато-музейн Цыренбал тухай онго-хондоо ханахаар...

Урин зохид

